

FÖIÄ ENCICLOPEDICÄ LITERARÄ, APARE IN FIECARE LUNÄ DE DOUE-ORİ

Prețul abonamentului :

Pentru Austro-Ungaria 4 coröne
 Pentru România și străinătate 6 franci

PROPRIETAR ȘI REDACTOR :

IOAN BACIU
 preot.

Prețul inserțiunilor :

Pentru publicațiunile de preste tot anul (de 24 ori) tot după 50 cuvinte cu litere garmond se compulă 1 corönă, ér cu litere mai gröse duplu.

ALESANDRU SZILAȘI.

(Continuare.)

Protopopul Alesandru Szilași a fost unul dintre cei mai populari, förte iubit, stimat și respectat nu numai de ai noștri dar și de străini, cea ce sa dovedit in deajuns și ocasiunea ingropăciunei dînsulu.

Am vęđut multe ingropăciuni dar atâta doliu, atâta supęrare și părere de ręu cât am observat aici nu am mai vęđut.

Bărbați, ómenı cu poziție inaltă dintre-ai noștri și dintre streini plângeau ca copii.

Era un doliu general.

Schița biografică și portretul neuitatului și bunului protopop Alesandru Szilași am publicato in Nr. 1. a „Revistei Ilustrate“ din anul 1899 și pentru completatea acesteia mai adaug ceea ce s'a publicat in unele foi, așa „Bistritzer Wochenschrift“ Nr. 22 din 26 Maiu 1901 scrie :

Biserica gr.-cath. din Bistrița a devenit cu totul pre ne-acceptate transpusă intrun profund doliu ; ca și o lovitură de creři (apoplezie) a accelerat sfârșitul vieței binecuvântate de o activitate rară a păstoriului său sufletesc Reverendissimului Domn Preot și Protopop Alesandru Szilași la 19 Maiu a. c.

Nu numai biserica gr.-cath. de aici, acărea consiler și conducători a fost decedatul in decurs aprópe de 4 decenii, gata la orı și ce sacrificiu in tóte causele bisericesci și culturale. — Ci și intreg tractul gr.-cath. al Bistriței al cărea conducător și frumtaș a fost decedatul, a suferit prin decedarea ui Alesandru Szilași, o perdere förte mare și ireparabilă. Ceea ce a făcut repausatul pentru organizația și întărirea duraveră a bisericei sale, numai cronica o va pute inregistra.

Contimpuranilor sei mai in etate le este încă viu in memorie cum s'a supus Preotul Szilași cam pre la prima jumătate a anilor șeszeci, celei mai grele și ne plăcute sarcini, dea aduna prin o colectă contribuii benevole pentru edificarea casei parohiale, acésta colectă in scenată de dęnsul și circulată pre la toți locuitorii orașului nostru a fost încoronată de bun succes — și in locul casei vechi parohiale, micı și mai de tot ruinată, se vede ridicată o casă mare frumoasă și corespunđetóre timpului present. Mai târđiu tot prin neobosita sa stăruință i-a succes a edifica o șcólă nouă de-asemena corespunđetóre timpului present pentru biserica sa.

Cel mai mare și mai inbucurătoriu succes a sęrbătorii activitatea și zelul seu preotesce, atunci, când dimpreună cu inteligința confesiunei sale a putut reuși cu cumpărarea bisericei minoritilor și părăsind biserica cea mică de lemn a ține cu tótă inteligința și cu tot poporul confesiunei sale intrarea in măreata și pompósa nouă biserică din țirgul vechiu de cai.

In butul preponderant al meritelor sale, pentru ridicarea și promovarea culturai poporenilor sei țęrani, a fost Alesandru Szilași in relațiunile sale personale cel mai modest și mai afabil om, pre care și-l putea inimagina cineva. Dęnsul a fost o persoană condusă de o insuflețită marinositate. Pentru aceea memoria lui va remâne la toți căli aparțin confesiunei sale, totdeuna in cea mai bună amintire.

Trecerea din viėtă alui Alesandru Szilași a causat la toți frații sei de oficiu, cea mai intimă condolență.

Martı la celebrarea ceremoniei funebrele s'a și infătoșat un număr förte considerabil de preoți gr.-cath. Oficiul funebral s'a început la 1 óra p. m. și s'a finit la 1/2 5 óre.

Tótă inteligința română, cum și representații deregătoriilor civile și militare, cum și a celorlalte confesiuni, a fost förte numeros reprezentate, așa că conductul funebral a luat un „aspect“ din cele mai imosante. Remășițele mortuare sau pământesce s'au depus spre eterna odihnă in cimiteriul evang.-lut. din loc.

Èr în „Unirea“ din Blaș de la 1 Iunie a. c. preotul I. Sonea scrie următoarele :

„Marți în 21 ale curenteii fu petrecut la vecinicie Pr. On. Alesandru Szilași, paroch și protopop al Bistriței, cu carele se mai rări una dintre figurile cele mai marcante ale generațiunei mai vechi. Născut la 1834 în Săn-Miclăușul-Gherlei, ajunsse în curând paroch și protopop al Bistriței și al tractului cu același nume, se distinse prin zel întru împlinirea oficiului său, prin iubire de biserică și neam. A lucrat din tôte puterile spre înaintarea bisericeii și a școlii române, nu numai din orașul Bistrița, ci din întreg tractul său. Venit în parochiă în anul 1862, înțreg progresul care-l făcu acesta parochie, este legat nedespărțit de numele lui Alesandru Szilași și dacă nu i-se pôte atribui lui esclusiv succesul dobândit în tôte direcțiunile, totuși i-se pôte atribui meritul, că și-a știut alege omenii, pentru conlucrare și între ei a știut susține armonia de vederi și acțiuni, prin ce succesul i-a fost ascurat.

Ce era Bistrița pentru Românii la 1862 ?

Un oraș săsăse, în care elementul românesc era foarte neînsemnat și foarte puțin băgat în samă, avea bisericuță modestă de lemn, ascunsă întrun loc și mai modest, în suburbiul de cătră apus-medă-nopțe a orașului, avea o școlă, căsuță scundă cu o singură chilie de învățămînt, casă parochială slabă. Și cum s'au schimbat aceste tôte, ca printr'o minune ! În locul micii bisericeuțe de lemn ascunsă cu șfială, acuma măreț se înalță fosta mănăstire a minoriiilor în loc de frunte în oraș, și pare că vestesce că și Românii din Bistrița, prin progresul ce l'au făcut în patru decenii, cât le-a stat în frunte neobositul stegar Alesandru Szilași, s'a învrednicit de a fi primiți în șirul poporilor culte și civilisate. Astăzi în locul căsuții modeste se înalță o școlă modernă cu 2 învățatori la înălțimea chemării lor și în locul unei case parochiale foarte modeste se ridică o casă parochială demnă a unui servitor al altariului. Și întocmai s'a făcut mare schimbare și în privința stării culturale și sociale. Poporul neînsemnat și puțin băgat în samă de odinioară, astăzi numără din mijlocul său bărbați distinși, o pleiadă de tineri ajunși la frumoșe trepte în diferite branșe sociale. Poporul însuși deșteptat, constituit în diferite societăți și asociațiuni, cari tôte asigură un progres constant pentru poporul român din Bistrița. Așa că poporul săsăse, și magiarii, așezați în decursul deceniilor acestora în acest oraș, privesce astăzi cu stimă, dacă nu cu admirațiune, la poporul românesc.

Poté dară să fie altcum, poté, că cel ce ca stegar a mers

în fruntea unui popor doritor de progres, se nu fie iubit, să nu fie stimat și respectat ? !

Acastă stăină, acest respect, i-s'a arătat meritosului bărbat acuma la înmormântarea sa. inteligită și popor, mic și mare a grăbit să dea tributul cuvenit de onore, stimă și recunoscință celui ce în frunte a mers și a brazdat ogorul cultural. Dar nu numai Românii, fii săi sufletesci, ci și alte naționalități și-au dovedit cu această ocaziune stima cătră protopopul Szilași participând la înmormântarea lui în număr însemnat. Așa că nu esagerez, când dic, că conductul funebral a fost grandios. Veneratul Capitul Episcopesc din Gherla, aprețiând pe acest bărbat a ținut să se reprezinte la actul funebral prin Magnificul Domn canonic Ioan Georgiu, Prea on. Vasiliu Pordea, profesor de teologie, notar consistorial și secretar episcopesc și prin clarissimul Dr. Octavian Domide, care a rostit și predica funebrală. Au fungat vre-o 24 preoți îmbrăcați în ornate bisericesci, parte tractualiști, parte din alte tracte ca onoratori ai defunctului și s'au vędut veniți din depărtări considerabile stimatori de a defunctului, între cari Magnificul Domn Dr. Vasiliu Hoșu, canonic mitropolitan din Blaș și alții.

Frații neuniți au fost reprezentați prin bărbați distinși, precum protopopul Simeon Monda din Borgo-Bistrița, Vrașmaș din Borgo-Prund, Hangó din Gherla, Bălan din Brașfalău și alții.

Catolicii din Bistrița au fost reprezentați prin Pr. Dn. Domn Decei, parochul protopop... éra confesiunea săsăscă lutherană și cea reformată prin decanul Budacker și parochul respectiv.

Ceremonialul de înmormintare s'a început la 1 óră p. m. Prohodul s'a ținut în biserică. Răspunsurile le-a dat choru reuniunii de cântări din Bistrița, condus de învățatorul primar Chita.

Finindu-se prohodul, distinsul advocat și bua orator Dr. Gavril Tripon, prin un cuvânt bine simțit și prin un limbaj bine ales a arătat rolul conducător al regretului protopop Szilaș și urma binecuvântată ce o lasă după sine.

Ca unul ce am gustat binefaceri prin mâna ta, te-am petrecut cu binecuvântare.

Fie-ți odihna din mormânt dulce, și memoria binecuvântată.

Inchiiu cu cuvintele marelui nostru poet Adreiu Mureșan :

„Teai dus pe calea sorții pe care toți vom merge,
De și nu toți ca tine cu cuget liniștit,
Căci mórtea al tđu nume din inimă nu nil șterge.“ —

(Fine).

Românca din Ardeal.

Ochi frumoși sub frunte albă,
Negriți mari și plini de foc, —
O ! Româncă, Zină d'albă,
Când te vęd eu stau pre loc :
Și mă-ntreb, cine esti óre, —
Cine ochii ți i-a dat ;
Cine gura-ți rîditóre,
Cine trupul desmerdat ?
Tu zimbesci și rîdi vial :
„Sum Româncă din Ardeal ! ?

Și ori cât mă uit la tine,
Ca l'o lună sântă-n sus, —
Se mă uit mai mult 'mă vine,
Tot mai mult din lume-s dus.
Și ori cât 'mă știu petrece
Ochii mei, spre ochii tãi,
Dorul, dorul, — tot nu-mi trece,
Că-ci nu-i vęd destul pre ei !
O, chiar nu, tip immortal :
Dragă Zină din Ardeal !

Cine-n lume că pătrunde
Ca și tine, când vorbesci ?
In cuvântul tđu s'ascunde
Dragostea ce-o eredesci...
Dragostea-i născută-n tine,
Limba ta este amor ; —
Când vorbesci, faci să supine
Sufletul în muritor.
Și-un **amor esti natural** !
Tu Româncă din Ardeal !

Tóta lumea sci s'admire
Tipul tđu cel ideal,
Și întrebă, și ié scire
De Româncă din Ardeal,
Căci în lipsă de Sirene
Și de Venus pre pământ,
Ce ai face pământene
Dacă Dumnețeu cel sânt,
Ar' fi scers est ideal,
Pre Româncă din Ardeal ? !

S. P. Simonu.

A m i c i i !

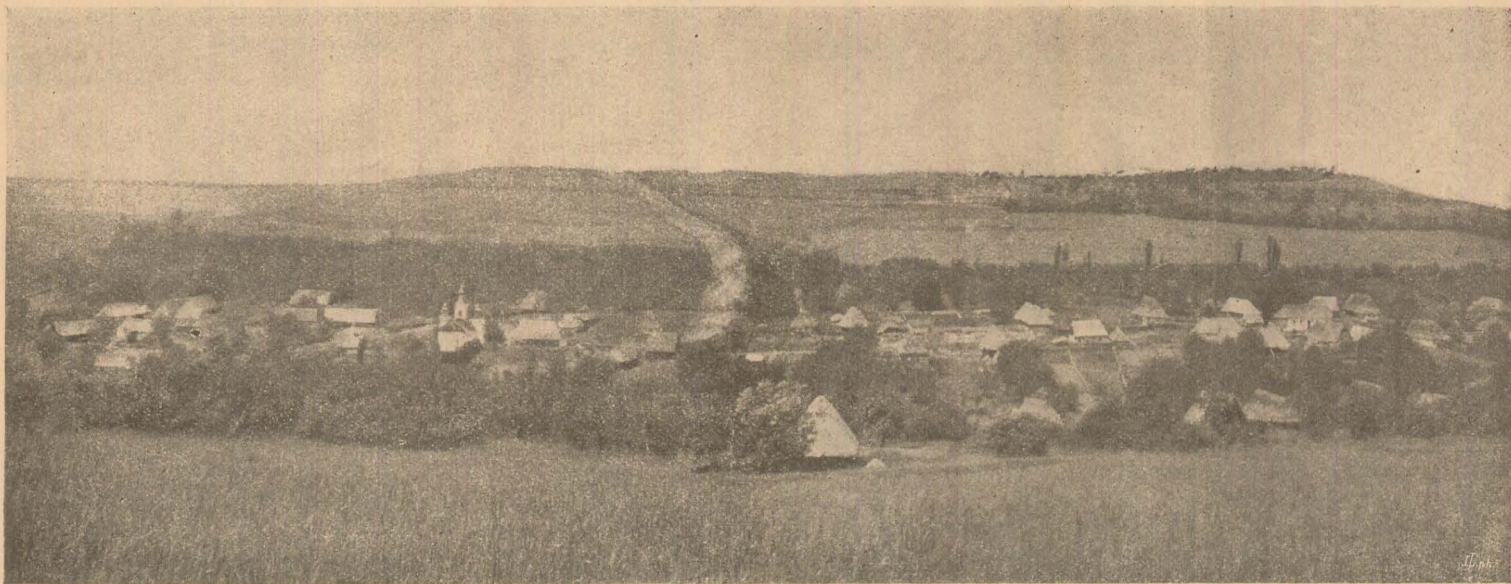
— Urmare —

— De nu ți-i spre greutate, te rog spune-mi cum s'a uscat rana acésta, nu te gena căci nu ne aude nime, dişe medicul.

— Bolnavul îl măsură cu privirea din cap până în brâu și începu :

E o rană veche, care nici când nu s'a vindeca. Un secret legat de ea; rana o voiu duce cu mine în mormânt, secretul năse nu. Inainte cu 15 ani practisam într'un spital. In timpul acela m'am amorisat de o tineră și frumósă fată pre care o am cerut se-mi fie soție. De asta fată însă se îndrăgostisē și m'preten al meu care încă a pețit'o. Ea nu scia pre care se mă alégă, căci pre ambiu ne iubea într'o formă. Amicul meu la propunerea mea s'a învoit, că fata se fie al aceluia care la ragere de sörte o va dobândi, ér celalalt la anul se-și piardă viața, adecă să-sē sinucidă. Eu am tras bila cea négră, mörtea, și i'a rămas viața și fata. După tragerea sorții eu am părăsit orașul, și ei nici un mic „adio“ nu iam diș, cu tóte că numai unei imi era dragă vița când eugetam la ea. M'am dus în Bohemia. Aici într'un an de zile mi-am făcut un nume bun, și-am devenit medic cercat, ér ca adaus am dobândit cu un los premiul prim: 1000000 franci. Aveam mijlóce cari mă legau de viața, cu tóte aceste cu sfârșitul anului, aducându-mi aminte de obliga-

mentul cu care mă îndătorisem adversariului meu, mi-am tras un plumb de revolver în partea stângă, în inimă, ca să sting pentru totdeauna focul ce atât de iafăcărât arde în ea, dar' n'am nimerit ținta, căci plumbul nu mi-a stins lumina vieții, ci a făcut stricăciune numai fitilului, că acela se nu mai pótă arde în pace, și am cădüt la pat, bolnav, și-am bolit trei ani în spitalul călugărilor misericordeni din Praga. Vindecându-mē în cătva, după-ce se mă sinucid nu mi-a succes, ca să mor pentru lume, am intrat în ordul acestor călugări. Ađi sunt trei ani și două luni de când m'am rentors în patria mea, căci am vrut, că vermele mörțit, pe care cu acel plumb ce mi'am slobođit în trup, l'am desceptat înainte de timp se-mi distrugă edificiul vieții, aici se-și sfărșescă fiorósa-i muncă, că dacā n'am avut parte de „ea“ în asta lume, se-mi dorm somnul lungēi vecnicii odihnit în pământul acelei țeri in care o am cunoscut și in care trăesce ea... ér sufletul meu sdrobit de sörtea cea ne îndurată, de aici se mērgă în mările judecătóriului ceresce, de aici, de aici, căci de aici i s'a escat și pricina pentru care probând se mă sinucid, dacā grația și îndurarea lui D-đeu nu era cu mine, prin nimernicia și peccătoșia mea îl despoiam și de nedejdea de a ajunge cândva in locul fericirei celei ceresci.

Șoimușul.

O, fericire, fericire mulți te dorim și puțin te dobândim! Bolnavul sfărși ér ochii i se umplură cu lacrimi.

Călugărul intră cu un lavor cu apă în mână, pre care îl dete medicului.

Medicul cu un burete spală rana bolnavului, îi prescrie nesce prafuri, și-l rugă ca să fiă pacinic, căci numai așa se va putea vindeca, și-apoi își luă pălăria ca se plece. Călugărul îngrijitor îl petrecu până la pörta. Aici medicul îi întinsē mână, și-i spuse că ori ce ar dori bolavul se i le implinēscă.

Altecum între 9—10 îl voiu mai cerceta, dişe el și se dusē.

Nu cumva i s'a mai agravat morbuł de când m'am dus?

Eu cred că da, D-le medic, căci de atunci a avut ferbințeli mai mari ca până aici; și rostescē cuvinte fără înțeles, respunsē într'un limbagiu vienez călugărul îngrijitor, care sta la capul bolnavului avēnd într'o mână, in cea stângă o frunză uscată de palmier cu care alungă muscele cari voiau să incomodeze pre cel bolnav, ér in dreapta rósariul!

Medicul se plecā spre bolnav, îi ascultă baterea inimei și privindu-și orologiul scāpă două lacreme pre el.

— Chiar așa a bătut și inima ei când i s'a apropiat sfârșitul, eugetă el și suspină.

Bolnavul întorcându-și ochii in tóte părțile esclamă; Elviră Elviră asceaptă-mē!

— Mărturisu-s'a bolnavul acesta, întrebă medicul pe călugărul care atât de liniscit își ruga rosariul, ca și când nimic nu s'ar fi întimplat in jurul lui.

— Mărturisit respunsē el.

Intr'aceste bolnavul ceru apă rece.

— Pot se-i dau, întrebă călugărul?

— Poți! respunsă medicul, acum nu-i mai strică nimic Călugărul eși ca să aducă in tr'un ulcior apă rece!

— Aci esci d-le medic? întrebă călugărul bolnav viindu-și puțin in ori.

— Aci-s domnule dragă: tot așa de rău te simțesci?

— Tot; acum n'am multe; voiu muri.

— Nu te teme.

— Nu mă tēm; mörtea ar fi o binefacere pentru mine. Numai de ași sci măcar acum înainte de ce-ași părăsi lumea, că ore ce-i cu ea, trăesce și dacā da, ore cum?

Medicul care scia de cine e vorba cu lacrimi in ochii îi dişe: Elvira a murit. La međul noptii va fi anul de când și-a închis ochii ca se nu-i mai deschidă.

— De unde scii? Cine ți-a spus întrebă el în ton de jumătate înăbușit.

— Sei de acolo, că ea a fost soția mea.

Eu sum medicul Traian Stăgerel.

Cumoseci-mă Romule?

Bolnavul îi întinse mâna lui rece ca ghiata și-i duse: Tu esci Traiane?

O, cât de bine îmi pare că te mai revăd! Nu mai esci mândros pre mine?

— Nu! răspuse medicul, eu mult esci mai nobil de cât ca să fiu mândros pre tine; ci eu te rog să mă erți, căci eu am fost pricina suferințelor tale de până aci. Altcum m'a pedepsit îndeajuns și pre mine Dumneșeu, căci când îmi era mai dragă lumea, atunci îmi luă muerea, ér ađi mi-am înmormântat unicul fiu ce mi-a rămas de ea, ca să mă mângăiu cu el pentru pierderea ei.

— Eu te iert; o, ierte-ne Dumneșeu, pre amândoi, căci dór amici am fost...

— Și sórtea, îi tăie vorba, medicul lacrimând, ni-a pus la o grea probă pretenia noastră.

— La grea... la grea, răspuse bolnavul, dar am trecut preste ea și laudă Tatălui, nici unul n'am cădut. Eu era să pic, ci ingerul meu cel păzitor nu m'a lăsat. Dómne mulțămescu-ți!

— Nu-mi lași nici o greutate Romule, pentrucă ți-am fost pricinitorul sorții la care ai ajuns.

— Nu; nu-ți las, căci tu ții faciul datorința ce o ai avut cătră dragostea și inima ta, și de ni-ar fi schimbat sórtea locurile, póte că tu o păiași mai réu ca mine. Ce s'a întâmplat cu noi a fost un joc fatal al sorții.

Să uităm trecutul, și să fim iarăș amici până la mórte, duse bolnavul bun la suflet cum era.

Medicul care s'a uitat că bolnavul a cerut apă, bea el mai

intăiu, și numai când acela ceru a dóua cră, la cererea lui îi dete să bea restul ce de el a rămas în pocal.

— O, cât de bine îmi pică! scii ca odinioră când pre tóte ne împărțiam, când atât de mult ne iubeam, duse el după ce goli paharul.

Calugărul care nu pricepea nimic din cele ce vorbea, bolnavul și medicul se uită la ei fără să le ducă vre un cuvânt.

— Fie-ți de bine și spre sănătate îi duse medicul.

— Mulțamesc prietene dragă, mulțamesc. Câte óre sunt? întreba el.

— 11 și jumătate răspuse medicul.

— Acum n'am multe, începu bolnavul într'un ton tot mai debil, îmi pare bine că esci lângă mine, chiamă și pre părintele de coala mai aprópe ca să vă spun ceva: (bolnav începu nemșesce) în scrinul mesei mele am 100000 franc în aur, din acésta sumă jumătate o las claustrului, ca să aibă îma multe mijlóce pentru îngrijirea bolnavilor celor calici, o parte din cealaltă jumătate vi-o las voué să vă împărțiți pre ea ér cea l'altă o las comunei mele natale ca din ea să edifice o biserică corespunđătoare și o școlă. În biserica ce o vor edifica în tot anul în acésta diuă să se servescă o sfântă missă pentru repausul s fletului meu și al Elvirei.

Când duse „Elvirei“ îl apucă ér tusa și fiind că nu ma putu scuipi vre un clăbuc de sânge, ca lumina care se stânge fără să mai ducă alt cuvânt, când ceasornicul din coridonu claustrului bătu mieđu noptii, închisă ochii și muri.

A treia di l'a înmormântat. Cântările evlavióse a le Călugărilor se amestecau cu sunetele jelnice a le clopotelor și cu rugăciunile preotului care îl petrecea la grópă.

Medicul Stăgerel mergea din napoia coseiugului și plângea cu așa amar ca și când l'a murit muierea și pruncul...

Chiuag 1901.

Antoni Pop.

Universitățile moderne.

— Cuvânt, ținut în Viena la 22 April 1901 în Adunarea festivă a Reuniunii universitare din Salisburgia de: Pater V. Kolb. —

Pré Reverii Domni și Dómne!

După ce, de curud — din espunerea, clară și profundă a Cons. de curte, Ottone Wilman, am înțeles, posibilitatea și esecutarea fondării unei Universități catolice, m'î țin de a mea datorință, se aieptez încă, la necesitatea și motivele imperióse, de cari trebuie se ne inspirăm toți catolicii, în specie noi Cătolicii Austriei, pentru a stărui întemeierea unei Universități catolice, și încă și așa de curud, pre cât de posibil, fiind că se trăctéză de o afacere, când fiecare di aduce o pierdere mare, când fiecare di aduce un desastru.

Istoria lumii și esistența sau fericirea popórelor nu se conduce sau direge deja prin puteri elementari, *fisice*; ci prin *principiale Spiritului*, pin directivele inimei; și este dat din vechime și din natura omenimei, că Principiele și normele pentru masele cele mari, voluntar, au involuntar, se emane de la aceia, cari posed o influință precumpănitóre și cultivată asupra masselor comune în omenime. Conștiuținea noastră și circumstanțele prezentului, au adus cu sine, ca un om care are, se-și împărțășescă, principiele sale, cugetările sale, omenimei, în o specie óre care, trebuie se pășescă, precum adecă se recere, *trepte'e universitare*.

Și aici avem apoi noi, pre *Jureprudent*, pre *Medic*, pre *Profe sor*. Acestea trei cathegorii sunt ca și în născute, cari prin ordinea publică să se manifeste de sine ca *conducătorii impuși* sau ingerați a celeilalte părți din omenime; și puțină parte din omenime este, care să se subtragă cu totul de la *acésta influință*. Cum va fi așa dară direcțiunea Jureprudentului, a Medicului și a Profesorului, în miile lor referințe cu viața publică, est mod trebuie preste lung sau scurt timp, să se încege viața publică. *De aceea este fasonul Univerității, fasonul societății omenesci!*

Acum, când aruncăm o privire asupra Universităților noastre, se arată acestea, ținând totuși onóre escepiunile ono-

rabile și glorióse, și *se trădau*, după prelegerile lor, pentru le cumósee în dezvoltarea lor faptică ca *Instituțiuni ridicate de Stat* și de *Stat plătite* 1. *In luptă contra demnității omenesc* 2. *In combaterea orî cărei Virtute și Moral.* 3. *Pentru demolarrea orî căru mur sau gard de suferință* (Miseria esistenții d Lermortoff et Cpnie) 4. *Pentru negarea Divinității.* 5. *Pentru nimicirea bazei al orî căru Drept și a orî cărei Ecuietăți* 6. *Pentru babilonisarea principiilor fundamentale ale primelor adevăruri raționale.*

Cred, a nu fi dīs nici un cuvint, pentru care se nu n pot rectifica!... Eu repet — eu duc, că Universitățile sunt alor faptic fason, în consecunța (fimești?) dezvoltare a un așa duse „*Instrucțiune libere*“ după impresiunea și rezultat activității lor I. Instituțiuni — comădate și plătite de Sta pentru combaterea (ruina) *demnității omenesci*: încă odată di tótă ónórea, Escepiunilor glorióse!...

La Universitățile noastre în mare și în „total“ pentru esp carea *sciință naturale a Darwinismului*, ca base ale acest declarațiunii și esplicării, s'a plămădit un Darwinism, care are nimic comun cu primele esplicări ale doctrinei darwinic fiind că Darwin, a admis totuși pre D-dēu ca *causa prima* teoriei de propăgățiune și generațiune (de dezvoltare prot plasmică): Pre când acesta sectă — darwinismul esplică lum și Entele (tó esse) ca create de sine însuși (prin sine) sei vede, dară, că acesta tesă sau text, e o sapiența determinată (hot rită) și veđi Dómne! hotărit se ține de *domeniul Sciinței*, a a declăra lumea ca factor de la sine însuși!... Și este é *nescientific*, a esplică lumea ca emanățiune de la vre-o fin estramundană.

O esință acum, care nu are nimic cu D-dēu, duce la pu teorie de dezvoltare, a derivațiunei omului de la animale. ca om, în consciința prototipului divin al sufletului meu, a dreptul, în numele tuturor miliónelor, cari sunt pătrunși ca

mine de asemănarea omului cu D-zeu — a protesta ex contra! Căci Universitățile, cari după numărul cel mare al doctrinelor lor, represintă pre om, ca pre un product natural al legilor fizice de reproducție și îl scoboră la treptele animalului, sunt după colorea doctrinelor lor, *Instituțiuni* cari desonorază omenimea, cum mai tare nu se poate desonora. Când noi, contra estor fel de Universități, contra estor fel de Instituțiuni, *luăm defensivă*: — Atunci salvăm onoarea *Umanității*. De unde primul *Appel*: „*Pășii toți, unul ca unul pentru Universitate catolică*,” este un *Appel* pentru respectul vostru însuși pentru respectul omenimei, pentru respectul genului omenesc! (Aprobări!)

Chiar așa dic II (a două) aceeași doctrină a Universităților noastre sapă grăpa la orî ce Virtute, la orî ce Moral.

D-văstră, vă veți uimi — ma veți crede, că un trecut marginile și am exagerat, când aseređiu, că Statul denumesc și comandă profesori, pre cari îi plătesce — și că acești profesori fac imposibilă Virtutea și Moralul; veți crede că este o exagerare și ne adevăr.

La Universitățile noastre, în cele mai multe prelecțiuni, se minteșce pur și simplu voința liberă a omului sau cum dic teologii: „*Liberul arbitriu*” (După Buddhism, Schopenhauer, Lermontoff) și nici că se află vre un Magistru — din cialalți cari se admită liberul arbitriu (Esceptio nula) atunci apoi, ar nega Darwinismul în forma, cum el e învățat, ar nega atunci că omul e un animal! Și „per premisas,” dacă se dă Voința liberă, atunci se dă *Spirit* și *Suflet*; atunci se dă *Om*, după chipul lui D-zeu; atunci (ergo) se dă un D-zeu! Fiind înse că după știință un D-zeu nu se poate da, de ore ce omul sa plăsmit din materia — primo drotoplasmă — și el nu e nimic de cât un conglomerat din o compusețiune forte fină de automi, prin urmare omul pus în a sa activitate orî inerție nedeclinabilor și ne schimbatorilor legi ale fizice și naturei.

Ca machina de abor, ca pētra, ce se rostogolesce de pre munte, ca bestia, carea sfășie pre om, cari tōte operază după legile nedeclinabile, cari nu feresce pre individul sau elementul, ce le stă în cale, *intocmai și omul*, dacă el nu e *nimic alta*, de cât o verigă finală, (conclusio) ale unei catene de ființe, din atari *deseceđinte desvoltate fără suflet*. Ei nu admit în om o libertate: fără libertate nici o vniță nici un Moral. Sau, dōră bestia din pădure poșede Moralitate? Atunci puteți se mergeți și se duceți civilizațiunea la Africa, se predicati cailor moralitate, sē-i învățați respect față de omeni, sē-i învățați se nu spintece pre Europeani. Pentru ce nu? Puteți sē-i învățați virtute, — ei sunt frații noștri!

Noi scim, că confeci școlilor noastre inalte, cari răpesc omului demnitatea omenescă, au gură plină de moralitatea animalelor — acei omeni, cari fac orî ce moral imposibil omului. În numele nu numai a fie-cărui moral, ci în posibilitatea unui moral, în numele întregii Umanități, care pre cât densa a sustat și sustă a divinisat și apoteosat Virtutea, (Etnicii trecutului etc) Ne ridicăm vōcea: *Noi avem lipsă de alte Universități cari se nu ruineze Virtutea*. (Aprobări și aplause.)

Universitățile noastre sunt (III) Instituțiuni ridicare și plătite de Stat, cari intocmirea lor modernă, rump frăul suferinței sau fatalități misere. Este acēsta, Corolariul din chiar cele espuse. Reuegetați-vē D-văstră, acum o umanitate, de mine anunțată, care nu mai poșede nici un frēn la suferințele sale. Tōte instinctele, ce sunt în tine, sunt legi de ale naturei! Tu nu mai estî responsabil unei pedepse și nu mai ai, a te supune unei responsabilități autoritative. Acēsta este numai consecuent, — o consecință carea omul până acum încă nu i s'a supus.

Și dacă nu este nici o Libertate, Vērtute și Moral, — atunci nu este nici *viț* s. crimă — *transgressio legis*. Și dacă se află în lume vițoși sau criminali — acestia sunt numai abnormalități naturale (juxta *fas naturæ*): și face de atari omeni nu putem aplica nici o pedepsă; — de sine vine pre tapet îndurarea și compătimirea, carea sē poate privi de pedeapsă, fiind că-ii compătimim. Când unul pre altul sē omōră, se lacerază, — un om abnormal! Are perturbățiuni fenologice normale. — Ce pōte omul pentru perturbățiunile sale cerebrale, nu strigă Anarchismul, un strigăt, pre care noi l'am uđit, din gura unui delicuent condamnat la mōrte. —

Și intru adevăr! Dacă *au* acești Domni, drept, atunci trebuie deschisă tōte inchisorile, — căci un atare lucru este barbaria, este cruđime. Pentru ce să sē spānzure un furios Criminal,

pentru ce să sē condemne la ajun și inchisōre? Nu e el destul pedepsit căci e furios sau furibond? Că te-a lovit, te-a bătut, e chiar ne norocul tēu. Sē-i fi ferit din cale! Pre nici un cal, nu-l pedepsesce omul, fiind că lovesce, nici nu e închis, spānzurat. În tocmai trebuie sē aibă acēsta valōre și pentru omeni! *Un Om, care omōră, fură, aprinde, numai ceva abnormal!* Feresce-te sē nu vii în atingere cu el, altă scāpare nu este. (Aprobări sgomotōsē).

Universitățile noastre — ca Instituțiuni de stat ridice te și de stat plătite apar (IV) ca Instituțiuni pentru negarea lui D-zeu în cer. Acēsta e impresonabil și feros! Noi ca creștini ad: catolici, și omenimea în majoritatea s'a considerabile — omenimea tuturor timpurilor s'a infiorat de acēsta crimă. Grecii vechi pre un atare Aleist 'l țineau demn de mōrte; ei erau convinși că un om, care negă divinitatea, este un individ periculos pentru alții, și omenimea, care negă pre D-zeu nu pōte se existe și prosperese. Noi ca creștini, sē intelege, catolici, credem în D-zeu, care a creat ceriul și pāmēntul, care ne ține în mână sa, și tremurăm la cugetul a nu presta acestui D-zeu onōrea cuvenită. (latria): Ce simțeminte trebuie sē ciocotescă inimile noastre, când noi, pre atātea și atātea catedre a Universităților noastre, de noi plătite, — vedem atāta omeni, cari di de di 'si intocmesc tesa, și intrēga operațiune, pentru a estirpa din sufletul tinerimei, orî ce idee de D-zeu, și pentru a-i acuera acelei junimi o desprețuire acelor sante și deriderea orî cărei Provedințe. —

Acest păcat unic, unic acest păcat, strigă respălțire la cer contra Austriei (aprobări): Cuvēntul trebuie odată pentru totdeauna rostit: Acesta e un păcat de stat, patrat sub assistința statului. Acesta nupōte se ne aducă nouē, de cât maledicțiune sau *blăstām*! De aceea pentru amorul cătră D-zeu din cer voim noi sē intemciām un op, sē-l sustinem cu banii noștri, voim sē clădim o operă, — o *Universitate catolică*, în care fiecare profesoare, după ce va învăța sapiență pre discipulii sēi, sē esclame cu marele filosof Kepler: „*Eu ved lucrurile măneci tale și le admir și ador!*” (Aprobări și aplause):

Consecuent, apar Universitățile noastre (V): ca Instituțiuni de stat plătite și ridicate pentru inmormēntarea Dreptului sau mai bine a Ecuietății. — Dacă nu este nici un D-zeu, — nu este atunci o funcțiune mai inaltă pentru vre-o lege. Nu e mai mult nici o lege inviolabilă, tōtă legea sē basază numai pre voia omului și pre majoritate, și în asta privință are drept Cicerone, care dice, că sē pōte da un stat de tur și tălhar — civitas latronum — se voteze că minciuna e un lucru nobil: dreptatea daună și rușine; că furtul e lucrul cel mai glorios al omenimei etc. etc. Dacă nu este nici un D-zeu ca norma cea mai superiōră a fie-cărei ecuietăți — atunci tōtă Dreptatea sē basēsă pre convotarea omenimei. Atunci fie care are drept, care poșede majoritatea, și atunci are drept Anarchismul, îndată ce va potea ajunge la majoritate, căci dōră întreaga lege are de basă majoritatea omenimei. Sē ruinează, drept aceea statul, care permite și lasă, la Universitățile sale, a se nega divinitatea, *fundamēntul*, pre care el stă. De aceea este acesta un *Appel*, a stării pentru drept și dreptate — pentru temeul patriei, care strigă: „*Sē formām Universitate catolocă!*” În ultra sunt Universitățile noastre ca instituțiuni de stat ridicate și plătite, pentru nimicirea principelor orî cărei noțiuni adevērate. (VI).

Sē aruncăm o privire, la punctul de purcedere a filosofiei noastre moderne, la Kant, Aristotele dice: „Pentru a cunōsce ceva și a demustra, am trebuit sē cunose mai nainte, un Adevăr de sine înțeles. Am lipsă de o lumină pentru a căuta ea ea ceva 'n întunerec. Acēsta lumină, în imperiul dreptății, sunt primele principii fundamentale — pre ambuli — ai logice, cari se *manifestă și represintă Spiritului omenesc, prin ele însă-și ca adevērate și secure*. (vera et certa): Pre acestea legi ale cugetării edificând, pot prin analogie conchide la alte adevēruri.

În opusețiune cu acēsta învață Kant: „E ne filosofie a adrite ceva nesciut (nedeterminat, „*terminatismul*):” prin urmare nefilosofie a basa legile cugetării *pre Necunoscutul*. — El sē intreabă: Admirabil, eu tot meru trebuie sē calculez, că $2 \times 2 = 4$. Și eu nu sciu pentru ce? — Eu sum eu. — Eu nu sciu, sum eu eu? El caută dovedī că, *eu sum eu?* Și sē vedeți, *ne aflând dovedī* a formulat prin acēsta o *dublă filosofie*. Nu e *scientific* că *eu sum eu*, ne fiind dovedī; dar fiind că eu trāese, sum profesor, trebuie sē mănec, e *practic*. Și est mod a seris el o filosofie de două specii: „*Filosofia teoretică*” și „*filosofia practică*”

sau „logica pură“ și „logica aplicată.“ Basat pe logica pură nu știe el nimic că ore el este el, că ore el e Kant? În viața practică însă a știut el și a cunoscut, așa cred eu, că cine e acela, ad: cine e Kant?!... Acăsta a fost simplu. Apoi Școlarii sîi (școala sa) care dice: „Eu sum eu“, acăsta nu e demonstrat; dără (pôte) sum eu numai un vis. Aci sê născu Idealismul de primul grad. Apoi al doilea grad de Idealism: „Eu viseză numai, că eu sum un vis; și al treilea grad: Este în general numai un vis, că eu am visat un vis. Așa stă astăzi cu filosofia. Acăsta filosofie este o caracteristică, al timpului nostru, e decădută la nebunie. Când cetim cartea lui Hartmann: „die Philosophie des Unbewussten“ — „filosofia Incognoscentului,“ trebuie noi înșine sê ne rușinăm de Venitor, fiind că suntem astăzi contimpuranî cu o asemenea filosofie. (Aprobări.) Noi prevenim, ma repunem pre acestîi ômeni și pășim pentru rațiunea sănătôsă, când rec-lămăm existența unei Universități catolice.

Încă puține vorbe. Acestea Universități pre cari eu leam desemnat în liniamentele principale, sunt tot odată în adevărutul înțeles și Instituțiuni forțate ori de silă în secul libertății. Eu sum silit în secul libertății, pentru a-mî căsciga cualificațiunea, la libera Știință, a asculta Collegiale mele, la acela sau la acesta profesor. Sê pôte întimpla, că după ce există atâtea Instituțiuni spirituale — preoțesci — acel preot, care are să sê cualifice pentru profesură, — sê pôte întimpla, ca el sê devină discipulul unor profesori atheiști; de la cari și de și sê audă cu urechile sale batjocorirea Divinității. El trebuie sê asculte acolo, alt cum nu pôte depune esamenul de stat. Totala noastră inteligență trebuie sê precurgă aceli localuri de cultură. — Părinții catolici ai creștinii, cari și cresc pruncii lor cu mult sprigină, în cari ei vîd talente, cari odată pentru, patriă, pentru biserică, familiă și pentru binele omenimei vor aduce ceva folos, — acei părinți trebuie sê și lese pruncii a percurge tôte acelea, și a sta sub tôte acelea influințe, unde și sub cari sê predică și învață, că nu e nici un D-șeu; că tu estî un animal; că tu nu ai nici o voință liberă, că nu escî nici un grad al suferinței; și că nu sê află nici o basă pentru eterna ecuietate sau dreptate. —

Acăsta e cea mai mare scădere a Universităților noastre!..

Priviți pre un atare om tiner: El ese din Gimnasiu, încă nu e deplin matur, în cât sê știe apreția cum sê cade tôte acestea subtilități; majoritatea aluncă în indoiele și ce e mai mult în o atare epocă a juventutei și în o atare mare cetate! Ce mai remâne? „Rari nantes in gurgite vasto!“

Unei atari tinerimi, cari în 4 ani percurge tôte periclele Spiritului și a corpului, unui atare om tiner trebuie sê-i se dee ca medic viața singuraticului om, ca judecător Dreptatea și Adevărul, ca profesor sôrtea tinerimei...

Reverendisimul D. canonic a șis, că i-a venit în cuget se vorbescă pentru Universitatea salisburgiană, căci și-a adus aminte la lipsa bisericăscă în Viena. Când au sunat acestea vorbe, mi-am adus în minte, că ce ne vor folosi nouă bisericii, — când nimenea nu mai intră în ele? Cutez a șice, că fondarea sau edificarea unei Universități catolice, este mai urgentă ca edificarea de bisericii. Daține nouă iarăși o cuantitate solidă și sănătôsă de mireni catolici, cari sunt inspirați și pătrunși de credință, cari sê pășescă în public ca amployați, ca profesori, ca medici în întreaga Monarchia; redaține nouă asemenea personalități renumite, spre care massa poporațiunei sê caute admirățiune și încredere și — ei, acestia, vor conlucra, vor influința mai mult ca Missionarii! Poporul sê va întări și sê va renasce o Austriă plină de credință. De aceea, va fi fiecare denar, cel veți dedica unei atare opere, fiecare dar, un olocaust, ce-l depuneți la picioarele lui Christos cel restignit! Va fi un tribut, sê-l dați Virtuții și Moralului, pentru protegierea Virtuții și a Moralului în întreaga omenime; va fi un sacrificiu, adus acum pre voi pe altariul Adevărului și al dreptății; va fi o jertfă, ce o aduceți bisericii noastre și minții omenesci! Nu cred sê șic mai multe pentru a vê face sê zelați, pentru o atare operă sê faceți propaganda, a pași și a nu vê odichni, cât trăiți, până veți vedea o dinioră o Universitate catolică, anunșând și vestind poporilor Dreptatea, și cu acăsta Dreptate, Speranța în un mai bun venitor! Acăsta se-o direagă D-șeu! (Aplause prelungite).

După, „K. Kirchenzeitung.“

S. P. Simonu.

Focul iubirei.

De mult, când eu eram copil,
Și iarna scribuream de frig
Venea măicuța 'n cet, tiptil,
Ea mă-nvêlea, eu mă încâlzeam.

Dar adî deși sum sănătos,
Receala, dacă ni a cuprins,
In dar mă bag sub țolul gros,
Mi-e frig, mi-e frig, de mai îngheț.

Pe prunc, iubesc-l maica sa,
Și-l încâldește l'al ei sin;
Barbat fiind: iubita sa,
I-a prinde foc nestins în sin.

C'asa i-e omului ursit,
De la început, pân' la sfârșit,
Mereu, sê fie tot iubit,
De-a dragostei foc încâlđit.

Nițu.

Femeia și sportul.

O revistă vestită francesă. („Revue des Revues“) în unu din numerii anului trecut a fost pus mai multe întrebări adresate damelor distinsă, învățaților, poetilor, etc. etc.

Intre altele au fost pusă și următoarele:

a) Inceată femeia a mai fi „femeie“ dacă sê dedică acelor deprinderi fișice, cari sunt cuprinse în națiunea: Sport: —

b) Sunt aceste deprinderi o recreare sănătôsă pentru femeia modernă, sau sunt a-sê considera ca o patimă stricăciôsă pentru viitoriul femeii?

La aceste întrebări au incurs o mulțime de respunsuri, dintre cari aflu eu cale a comunica cetitorilor „Rev. Il.“ următoarele

Regina Românei Carmen Sylva scrie:

„Eu aflu de corespundătoare pentru femeie tôte sporturile timpului de față, dacă femeia rămâne plăcută și atrăgătoare ca Sacuntala; dacă ajutoră pre cei ne norociți ca sânta Genovera; dacă-i place musica ca santei Cecilia; dacă nutrește atâta copii ca Bianca de Castilia; dacă tôrce ca Regina Berta, țese ca Penelope și brodează ca princesele României de odinioră; dacă pictează cărți evlaviôsă ca Anna de Bretagne, grijesce de cei răniți ca Florence Nightingale; scrie poezi ca Margareta de Mavera și împărătesa Elisabeta de Austria.

Ce sê ține de curajul femeii, aflu de superfluu a aminti

pre *Ioanna d'Arc* și fica regelui *Decebal*, carea făcându-și zăvor din brațul propriu a scutit ultimul loc de refugiu al tatălui ei; aflu de superfluu a mă provoca la *martire* și la *mame*. Curajul femeilor este de mult eclatant argumentat, și nu are trebuință de *Sport* ca să arete lumii curajul său.

Dacă îmi inspiră *Sportul* ceva îngrijire: este numai pentru aceea, căci mă tem că amazona modernă o să omóră pre bărbatul „chevaleres que!”

* * *

Baronessa *Beĉta Suttuer* vestita scriitoare germăna ȳice:

„Femeea care se dedică *Sportului*, fără îndoială, nu mai e femeea carea stă departe de acela. Nu trebuie însă să schimbăm un *Typ* cu speciele. Tote se desvöltă. Tote se schimbă: Voi, frațiori contimpuranți grijiți ca să se desfășure *Idealul* dorit de voi. Și se nu credeți, că acel *typ* de femei preferit de voi fie din convingere fie din obicei, reprezintă „femeia” și că fiecare femeea, carea vrea să introducă în viața sa o caracteristică nouă, trebuie să și-o acomodeze așa ca să rămână totdeauna „femeea visurilor vóstre” — Mai bine schimbați-vă visul, domniț mei!

Sportul e sănătatea. Prin urmare el e un element al fericirii atât pentru individ cât și pentru rasă.

A călări, a în nota, a bicicleta a face *gimnastică*; toate aceste se formeză o parte esențială în educațiunea ficelor noastre. Una însă aș dori a vedea scos din codrul *sportului* și anume: vânătoarea; căci dacă iubesc tot aceea, ce întăresce mușchii: urăsc aceea, ce împetresce inima. —

* * *

Princesa de *Uzès* ȳice:

„Sigur; toate *sporturile* sunt igienice, intru cât se eserecită pentru a ne osteni bine. Eu încă sum de părere că acesta nu e o simplă modă, un chic; ci e o urmare a vieții nouă de ađi.

— Tote se schimbă. — *Timpurile* damelor — de *chaise-langue* au trecut; acele nu erau femei ci obiecte de etagere; bibelote. —

Nu vorbesc aici despre *cocette*, pre cari le disprețuesc. Eu sum *feministă*, dar după cum cred, în sensul bun al cuvântului, căci pentru mine femeea e femeie, păzitoare vătrei familiare. Cu cât mai mult ridicăți femeea, cu atât mai sus ridicăți familia vóstră.

Chiar pentru aceea, nu aflu nimic în împrejurarea că o mamă, soție, soră, fetița esereciază acele *sporturi* căror se dedică secul, fiul, fratele sau tatăl său.

Și apoi o femeie curăȳiosă ar putea ore se aibă: fiu fricos?

* * *

Marcel Prevost vestitul romancier scrie:

„In general sum de părerea că cu timpul femeile implini toate acele lucruri cu cari se ocupă ađi bărbații. Științi și arte, deprinderi *gimnastice* trupesci și sufletesci; și tare cred că lumea se va obiceiui cu acesta ca cu oră care evoluție necesară.

* * *

Madame Clemence Royer renumita scriitoare, veduva lui *Alfred Dandet* ȳice:

„*Sportul* pentru dame este numai de recomandat. Femeea căscigă în putere, căscigă în sănătate ba chiar și în grație. Trebuie să dispară odată *odaliscele* moleșite cari își petrec zilele lungite pre canapă visând romane sau grijind de *Vapeurele* lor; căci așa și numa pre acele vremuri rosa-nouă. Și pentru femeie are aceeaș valoare iresturnabilul adevăr: „*Mens sana in corpore sano*” — — dacă voim a susține rosa nu numai cantitativ ci și *qualitativ*.

* * *

Și ore ȳicala românului: „*Voesci și vei fi*” nu se póte referi aici cu un înțeles filosofic profum și iresturnabil...? *Vedere mó.*

I. Nițu Pop.

Intrebare.

*De atâtea ori m'ai ȳis că-s rău,
Că nu sunt ca alți ómenii,
Că nu pot sta o clipă'n loc,
Nu scii cui se mă-asamenii.*

*Eu nu ȳiceam nimic atunci.
Stringeam cu drag în braț
Iubita-mi — zină din povestii
Intreaga mea viêtă.*

*Aș vrea se sciu ce ȳici acum
— Răspunde-mi de se póte —
E bin' se fiu departe bun
Său rău se fiu și-aprópe?*

Porumbel.

O pagină din istoricul Reuniunii noastre de cântări.

Sub impresia momentului, cuprins de o adevărată bucurie, mă uit în jur și ved adunați de o parte pe toți iubiiți mei compioneri ai doinei strămoșesci, de alta o frumoasă și aleasă cunună de dame și d-șóre, ocolită de toți iubitorii de cultură și înaintare ai comunei noastre *Recița-montană*, pentru-ca se vadă să se încredințeze și se prindă inimă de lucruri bune și frumoșe, noui și ne mai petrecute aici.

Mă uit în jur și simțesc mândrie în ininima mea!

Și cum nu m'aș mândri, nu pentru modestul început de ađi, ci pentru deosebita și potențata însuflețire ce o arătași, în număr atât de frumos, față de cea dintăiu serată musicală literară, inaugurată în sêra acesta cu binevoitorul concurs al iubitelui nostru membru onorar, părintele *Munteanu*.

Și în adevăr, când ved încăldite aspirațiunile și nisuințele nobile, căror ne-am dedicat, de dragostea și însuflețirea ce se resfrânge ca o rază de bun auguriu din atâtea fețe vesele, inima mea palpită de bucurie, ér sufletul meu, emoționat, se ridică

în acest moment afară de cereul vieții pământesci spre sferă cu totul ideale.

Ideal e scopul întrunirii noastre de ađi, și nobile sunt inimile, cari au alergat intru aflarea lui.

Ce sunt seratele și care este folosul real al lor, vi-s'a dat privilegiul se auđiți din gura Sfinției Sale, a părintelui *Munteanu*, care cu atâta maiestrie ne-a știut delecta, captiva și înflăcără pentru marele nostru ideal național, — ér mie imă rămâne bucuria de a Vê împospêta în memorie o pagină trăită și petrecută de noi membrii, ecestei reuniuni, carea, deși nu-i nouă, presentă totuși momente de însuflețire pentru viața noastră viitoare, pentru progresul și desvoltagea doinei noastre naționale.

Mă opresc la cuvântul „*doină*”, acel isvor nesecat ce adapă și alină atât în bine, cât și în rău sufletul și inima Românului.

S'a ȳis, póte din convingere, că ar fi mai bine se facem nunaí economie, și se ne apucăm eselusiv, nu ca până aci, de maiestrie, industrie și comerciu, ér doina, după marele poet

Coșbuc, „Dâna sufletului nostru“, și după oftarea într'un viitor strălucit pentru neamul nostru, a iubitului amic Munteanu, „Mama inimii Românului“, s'o aruncăm în brațele întunerecului, ca pe Cenușoara din poveste.

Mă înfiorez, ca de păcatul de mörte, îndrăsnind a privi în doina noastră națională pe mama vitregă, care într'una se învinovățește și mereu se acuză pentru anume greșeli neexistente; mi-se frânge inima, admitând că e păcat să cânti tu, Române, în doina în care te-ai născut și care-ți susține rebegita viață; sufletul meu se înăbușește la cugetul, ca tu, Române, se te lași de doină și apucându-te de economie, când ești la plug, mut se stai la cornele lui și se plângi, că doina din tine plânge, pentru lipsa darului de a pune cu gura amarul și durerea ce-ți pasc sufletul.

Sunt, par'că, în lunca verde și privesc, cum în lanul bogat de grâu, roiuri de Români și Românce muncesc la rōda secerișului și în bucuria, că Dumnezeu li-a dat din plin mana dorită, încep într'un cor, de răsună codrii din apropiere și se întrec doinind cu doina divină a paserilor din viul verde al copacilor. —

Stând așa în pioasă admirare, mi-se urcă inima'n gât și nu pot striga de fericit: doină, tu ești geniul și viața neamului românesc!

Liniștit, incetul cu incetul în inima mea, de puterea acestui concert admirabil, privesc la Voi, cei cari și nopțe cu viața'n mână intrați în afundimile pământului și ești cu față și ochi arși, — Voi cești cu viața suspendată și cu inima palpitând de grōza nefericirilor fraților voștri. Voi, se n'aveți o elipă măcar bucuria a simți, că trăiți legați prin sânge de plugarul din mănōsa luncă, cu care dând mâna se Vă desfățați și Voi cu cântecul:

Știi în lunca inverdită
Cresce-o iarbă înflorită —
Ce se 'ngănă c'un isvor;
Vino 'n iarbă, mândruliță,
Eu se-ți cânt doină, doinită,
Tu se-mi cânti de dulce dor.

(Alexandri.)

Și ca omul multămit pe deplin de tōte ale sale, ca sufletul imbibat de pacea mângăioasă a liniștei sfinte, chiar și umbra unei temeri mi-a dispărut din inimă și în mijlocul Vostru, iubiți cântăreți, cuprins de însuflețire Vă strig:

Lăsați pieptul se răsune,
Inimile să s'adune,
Cari în inimă sunteți frați,
Stringeți-vă și cântați!

Cântați, doiniți și atunci cu voi la olaltă vom doini cu toți, căci:

În doină este fericirea,
În doină pacea și iubirea
Din leagăn până la rēormēt.
Și dacă doina noastră dulce,
Din sinul nost în ceriu s'ar duce,
N'am fi români p'acest pământ.

Ea cere se gonim amarul,
În piept se-i punem toți altarul,
Căru-i cucernic se-i slugim,
Ș'atunci de noi despărțită,
În focul inimii nutrită,
Va face 'n veți se biruim!
Căci nui dujman în lume, tare,
S: spargă muntele cel mare,
În care ne-a urca pe noi
Și cât vom fi Români pe lume
Ș'am adora iubitu-i nume:
Vom fi de-apururea eroi!

(Alex. Munteanu al lui Vasile.)

În urma atâtor adevăruri sfinte, trebuie odată să înțelegem, că n'are Românul rost de traiu fără de doina lui. Viața, cum dice cântecul bătrânesc, i-ar fi fără de ea o mare de venin.

Noi însă, avem duplă îndatorire se preschimbăm marea acēsta de venin într'o mare de miere, prin farmecul duios și dulce al doinei naționale, îmbărbătați de cuvintele:

Să-ți lasi, Române, sapa și carul,
Și'n loc de cōsă ia lira 'n mână.

Și avem acēsta îndatorire de-o parte ca Români adevărați, de alta ca membrii unei reuniuni, care cântă fără incetare, fără rēgaz și fără teamă:

Fluere la lucru 'n pace
Di și nopțe-am tot muncit,
Ferul roș, oțelul rece
Rupți de trudă l'am tocit.
Haid' se dăm și horii zor!
Toți în cor!

În acest „Motto“ se arată în chip destul de la înțeles ce suntem noi în comuna acēsta și după munca care am depus, ni-se dice și cu tot dreptul, că avem lipsă de puțină odihnă și distracție sufletească, cuprinse în vorbele: Haid' se dăm și horii zor! Toți în cor!

Și acesti „toți“ nu suntem numai noi, cei-ce constituim reuniunea de cântări, ci sub acesti „toți“ este de-a se înțelege totalitatea Românilor reciteni, iubitori de cântare și doritori de cultură.

Iubitul părinte Munteanu, ne-a înțeles — așa cred — pe toți de acord, mai ales că suntem Români, de aceeași sōrte și aspirațiuni, de a lucra din rēputeri pentru doina națională, în serviciul cărea ca o sentinelă este pusă acēsta reuniune.

Toți ar trebui se îmbrățișăm și se desvoltăm o activitate solidară, pentru-ca se menținem cu tōte puterile acēsta reuniune și se facem, ca dela pedestalul la care s'a ridicat, prin deosebitul zel al membrilor activi, să se avante la unul și mai înalt și mai frumos și mai impunător, față cu împrejurările, în cari trăim și față cu desvoltarea și aventul celorlalte reuniuni străine din loc.

Când vom ajunge, și aici e ceasul, ca se ne pătrundem toți în cor de misiunea tuturor, fii născuți, crescuți și legănați în doina codrului românesc, atunci ne putem mândri, și mândria noastră va fi întemeiată, căci am lăsat la o parte micile considerații personale și am ridicat după puterile noastre întemeiate și înmulțite nimbul reuniunii și prin ea triumful doinei noastre naționale. —

După-ce am premers cu acestea, dați-mi voe a Vă întreținea cu pagina promisă din istoricul Reuniunii noastre, în scopul de a contribui la însuflețirea D-Vōstră pentru acēsta reuniune.

Și la acest loc imi aduc aminte de frumoasa poezie a regelui poietilor români, Vas. Alexandri, care în „Peneș Curcanul“ dice:

Plecat-am nouē din Vaslui
Și cu sergentul dece
Și nu era, zēu, nimēru
În pept inima rece.

Așa plecaseră, prinși de-un dor și un gând bătrâni noștri și antecesori d-vōstră, iubiți coriști, în anul 1881, când au grăbit se rēspundă invitărei reuniunii surorī din Oravița, cu privilegiul sfințirii flamurei ei.

Mărturiu vii ale însuflețirii bătrânesci sunt și astăzi dintre d-vōstră în viață, cari ați trăit tot entuziasmul unor vremi înălțătore, asămēnându-vē cu vorba marelui poet din viață Coșbuc, care a dis în nunta „Zamfirei“:

Sunt grei bătrâni de pornit,
Dar' de-i pornesc sunt grei de-oprit,
Și s'au pornit bărboși regī
Cu sfetnicī învechiți în legī
Și patruzeci de zile 'ntregi
Au tot nuntit!

Și ați pornit asemenea lui Peneș Curcanul la ôste, pentru sfințirea și înfiriparea doinei în flamura reuniunii surorī din Oravița, și dac'ați pornit și ați ajuns acolo, asemenea celor din nunta Zamfirei, întimpinați ați fost cu frățească iubire, ér

reîntorcând ați adus în suflet, pe lângă bunele amintiri nestrămutata hotărâre, de a lucra în direcția eternisării doinei noastre naționale într'un semn vădit, adevărat în flamura reuniunii noastre de cântări.

Și dacă bătrânii lucră, generației mai tinere, nouă, tubiților coriști, ni-se impune îndatorirea, de a realiza munca lor și înflăcărați, cum suntem, nutrim speranța întemeiată și se promitem solemn, de a și duce în deplinire această dorință generală.

Er' având acest nobil propus, ruptă din inimă doina națională, s'o părăsim noi atunci, când ea este condiția noastră de viață?!

Suptă doina națională din pieptul mamei noastre, se nu simțim ore blăstămul de mamă, decă ne-am înstreina de ea?!

Născuți și legați cu:

Nani, nani copilaș,
Dragul mamei ingeraș,

se fugim de doina noastră, cu care ne-am trezit din fașă?!

Cui, ce am greșit noi, dacă în frățească iubire și ocrotiți de brațul atotputintelui, mic și mare, tineri și bătrâni, cântăm bucuriile ori amarul acestei trudite vieți?!

Și în fine, dacă românescă e limba noastră, er' doina, prin care trăim, e comora sufletului nostru, cine ne poate împedea se nu doimim, se nu cântăm și se nu ne înălțăm sufletesce, după-ce trupul nostru a muncit din greu pentru traiul dîlnic?!

Se streacă dulce fior în inima noastră și indeosebi în a mea ați, când, laudă Domnului, ne vedem trecuți cu reuniunea noastră peste atâtea prestațiuni frumoase, cari ne dau garanție, că de aci încolo munca noastră va fi încoronată de succes din ce în ce mai mare și vom ajunge se intrăm sub flamura reuniunii cu simbolul doinei, în luptă spirituală cu alte reuniuni asemenea, și vom face, ca între toate împrejurările, în butul tuturor necazurilor interne și externe, atât confrății, cât și străinii se țină samă și se aibă respect de ocrotitorea și iubita noastră tovarășă a vieții: de doina națională.

Cu acestea, mulțămindu-Vă, în numele presidiului reu-

nimei noastre, pentru bună voința și viul interes ce-l manifestați față de producțiunile corului nostru, și indeosebi pentru frumoasa participare de ați, când am inaugurat în programa noastră și în viața Românilor recitenți prima „Serată musicală-literară” încheiu, și vă leg de inimă devisa Reuniunii noastre:

Fluere la lucru 'n pace,
Di și noapte-am tot muncit,
Ferul roș, oțelul rece
Rupți de trudă 'l-am tocit,
Haid, se dăm și horii zor!
Toti in cor!
... Să tot cântăm
Și să ne bucurăm!

Îmi aduc aminte la acest loc, de încheiere, inimosul Român și savantul bărbat al nemului nostru, de bătrânul dascăl Vas. Alex. Urechia, care tocmai în aceste zile, în alocuțiunea sa către tinerimea universitară, când își ia adio generațiile de tineri, cari 'l-au ascultat în cursul alor 44 ani, a spus: „Noi bătrânii v'am creat și v'am dat România; voi sunteți dători s'o înălțați și s'o măriți!”

Noi, ești de acum, pe urmele marelui Român dîcem, că iată V'am dat ideea, V'am prezentat felul cum trebuie să se lucreze pentru validitatea ei și nu ne rămâne decât o dorință, ca această Reuniune, gata a se însufleți pentru tot ce e bun și frumos, se continue în această nouă direcție cu și mai mare însuflețire și spor, în viitorul nemijlocit și depărtat, pentru-ca în acest chip ideea să se facă trup și se vieze nu numai aici, la noi, ci și în alte părți locuite de Români, constituiți în asemenea reuniuni, pentru întărirea noastră în tot atâtea cetăți inexpugnabile ale cultuuei și literaturii scumpei noastre nații românesce.

Înainte! zorile s'arată, sôrele ne dă lumină; — ești din afundimii, fraților montani, la lumina dătătoare de viață!

Înainte și Dumnezeu se proteagă pașii noștri!!

I. Velceanu.

Un medic biciclist.

— Plagiu după originalul E. R. —

Iubite fiule!

Cluj în Ianuar 1899.

Ecă-mă în cartierul meu nou. Am — ca începător — cinci chilii; pentru mine, una pentru „economa” mea. — Se mă crești, e de o mărime de respectat — i țeleg: economa. Nu mai e copilă; ei, dar e blondină, frumoasă, se îmbracă cu gust și mai ales în alb; ferbe bine; poate prea bine; apoi, ei de, nu se teme de nime, nici măcar de mine; cu un cuvânt e: pómă bună. — Ori se mă exprim modern? — Bine; e: bonne geure!

În sala de asceptare affli totul afară de pacienți.

Refectoriul meu e plin de tot felul și soiul de vase: metal, sticlă, porcelan etc. și vis-avis: dama mea; a pardon: economa mea — în alb — lucru natural.

Dormitorul? — Elegant; — fără păreche. Póte prea elegant pentru — mine.

Și — apoi ce e mai interesant, tóte, dar mă înțelege: tóte pe credit. — Afară de economa, carea chiar din punct de vedere economic 'și cere lunariter plata — anticipando.

Ei frate; așa se face doctoria la noi în oraș mare.

Puțină combinație, tóte merg. — În anul prim sum sigur n'o se mă moloteze decât cel mult: măcelarii, brutarii și brânzarii.

Pe viitor; ei bine; „cu timpul tóte se vor face” — Dar

acum mă scusă; economa mă aviséză că e așternut — în țeleg că masa e pusă — deci de asta dată adio.

Salutări cordiale

Ionel.

* * *

Cluj în Februar 1899.

Crești că mă incomodéză cineva? — Ah, nici de cât; sunt cu mult mai cu minte decât se mă conturbe. — Un banquier și un ofier m'au cercetat odată — la grog și vin.

Stând la feréstă un visitiu cade de pe capră; rămâne jos; — fuga la vale copile — mă mir că nu am sărit pe feréstă — dar: eu fui primul — il adusei în chilia mea și-i pusei bandagiul — rană ușoră — conta o trimisei se înțelege firmei în a cărei serviciu sta. — El adevărat visitiul imi promise a mă recomanda: nevetei sale — minunat.

Stând la feréstă privind plin de mulțămită la trotuarul care mă adusé „în casă” primul pacient — vis-a-vis se deschide o ușă și ofiinta drăgălașă se ivesce ducend înaintea ei o bicicletă.

Un frate — după asemănare jurist, i urma cu bicicleta sa. — Ambii se urcă, salută la catul prim în a cărui balcon stetea mama lor și sbóră p'aci în colo.

Económa mea mă conturbă, voind se scérgă urmele de sânge ce lăsase visitiul rănit.

Intrebând'o că cine e dama cu bicicleta, imi răspunde cu mânie:

„Ce sciu eu“ — și dispăru ca o regină ofensată până dincolo. —

Visitiul, soția lui și biciclista — nu-mi mai ies din minte frate. —

Etajul vis-a-vis trebuie se coste mult — — ei, económa mea trebuie se sciricéscă ce și cum — — scusă că finesc, dar nu am acum sânge rece ca se pot continua până mai târziu.

Ionel.

* * *

Cluj în Martie 1899.

Iubite frățioare!

De cređi ori ba: sum biciclist! — Ei bine, și pentru ce nu? când toate se pot intoemi în modul cel mai comod. — Ai bicicletă — o plătesci în rate. — E drept că económa mea insistă mult se cumpăr un „tandem“ — dar nu sciam că de o camdată cine ar ocupa locul din dărăpt. Deci de o camdată biciclez singur și încă de regulă când se întunecă.

Vei fi curios cum am venit la idea asta, nu?

Hm, cei mai ușor de priceput ca asta! — Cine nu scie ađi bicicleta la noi? Asta-i argumentul prim. — Pro secundo: când veđi đi de đi frumoșica vecină eșind cu bicicleta și sburând — ți vine noleus voleus voia a te lua după, ea și fie chiar și riscând câte o trântă bună a i-te presenta — ca colegă. — — —

Económa mea încă nu a sciricit nimic, așa se vede nici nu vrea se sciricéscă; trebuie deci se-mi mulțămesc eu deslușirea ce mi-o dă cartea de adrese, unde stă scris: Aurel Mureșan proprietar de fabrică.

Deci privind eu de pe ferestă când pleca, mă lua o grijă și o frică, că ore nu-o se i-se întimple ceva, și numai când o veđu-i reintorcându-se sănătósă devenii éráși liniscit. — — — Ce e drept cu cât se lungéu đileie cu atât trebuie se pândesc mai îndelung până la rentórcere. Precetind dese nefericiri ce avéu loc între biciclisti, mi veni idea: ei bre, banii zac pe drumul țerei, numai se fii la îndemână în momentul de lipsă și: ai pacienți quantum satis.

Dictum — factum; a două-đi mă îndreptai cătră un fabricant de biciclete cu cugetul firm a pune fundament unei praxă la tot cazul originală dar pôte și fructiveră. — Așa; eu încă fu-i frapat că ce rezultate geniale pôte produc un crer care scie întrețese cugetele în mod logic. — — — Abia accept momentul, când voiu fi în stare și eu, a pași *điua*, cu siguranță „după praxă“ pe bicicletă. —

Ei dacă muntele nu merge la Mohamed, trebuie se mérgă Mohamed la munte — de o camdată eu sum biciclist.

Lupta pentru esistență trebuie se fiă și aripată.

Ionel.

* * *

Iubitul meu!

De-ai ris de mine — te-ai înșelat — — tréba se face!... Eu acum, pot dice am órele mele de consultat „pe bicicletă“ și anume: diminéța dela 8 până la 2. După prânz dela 5 până pe la 8.

Când ici când colo, corso mi-a adus șeispredece casuri, între carii unul cu deosebire foarte interesant după ce eu de atunci am prospecte a fi medic de casă — pro eternitate! Iti poți inchipui, de va merge tot așa atunci e lucru în totă ordinea. Pe promenadă imi căđu în mână un teatralist: artist frate; era mai se trec preste dinsul, l'am curat vre-o trei sep-

tămâni, până il putui aduce la starea de a putea pași de nou pre bină. Durere — nu are familie! El altcum honoréza domnesce, și mă onoréza mereu cu bilete grătuite, la fie-care bucată „premier“ precum și în đilele de rënd, norocul económei mele! Altcum dicënd între noi, económa mea e mare drăcócică; séra fratemite bun nu pot face singur; argumentéza în mod simplu dar după afirmarea ei: bun; de ași fi însurat — dice ea — atunci încă nu ași putea eși singur; deci până una alta trebuie se merg cu ea. Sau: se rămân acasă, altcum noi nu trăim reu; e o femeie istéța și are spirit; mă mir mult, ca până acum nu fu instare a fi deja: nevasta, ba chiar muma a mai multor copii... Ar fi o grobianitate nespuse, după atențiunea deosebită ce arată față de mine se fiu cu densa dur; cu atât mai virtos că face tot ce numai pôte în interesul meu, ba voi chiar și a înveța biciclatură; de nu mă puném eu cu totă insistința. Pentru aceea, đi de đi mă tot îndemnă se mérgă — indeosebire damele, nici nu poți pofti imi dice de nenumérate ori, pôte are drept... pôte nu.

Rămân mirele unei fete cu zestre de vre-o 25000 corone drept ceva cam bătrână, ceva cam trecută, se nu dice: urită. Dice: ar lua mai bucuros frumoșica mea din vis-a-vis! și chiar de ar avea numai jumătate din zestrea numitei damicele. Ea altcum de aprópe 14 đile, din veđute mă cunósc. De regulă mă ure pe bicicletă în același moment, salut „salut a-la-sportsmen“ apoi eu în drépta, ea în stânga: la drum băiete!... Așa se vede ea iubescă cărările singuratece, oh, de i-s'ar întimpla ceva până țin eu órele mele de primire: pe corso... ce cuget înfiorător!... una e sigur: dacă — posito casu — în o bună diminéța voiu avea curajul, sigur o se i-mé oferez ca inger păzitor. Până atunci la revedere

Ionel.

* * *

Cluj în Maiu 1899.

Excelsior, iubitul meu!

Din o întrecere ostenicósă de 5 óre m'am reintors ca învingător! O óra întregă părea că nu observa că eu sum în urma ei, atunci după treiđeci minute făcurăm o întorsătură în o vale idilică unde era stațiune romantică. Ea bea un pocal de lapte próspet... Eu mai multe pocale de bere.

După o pauză de mai o óra ne larám la mână bicicletele și la drum copii!...

După ce — din lipsa de loc — ocupáerăm aceeași masă și vorbiserăm în mod afabil: avém dreptul a se a merge alătura ei cu bicicleta.

Apoi scie D-đeu cum, cum nu, destul că — pôte uitându-ne mai mult în ochi decât la cale: o pocnitură, o scărțăitură, un strigăt apoi linisce mormentală și ea era jos cu osul sclintit!...

D-đeu a voit pôte, că catastrofa se întimplă numai abia dece minute departe de o curte a unui econom cunoscut. O aședaiu pe malul unui părău ca se-și pótă recori piciorul sclintit, eu fugii în ruptul capului, ca se capét dela curte a trăsura... ca pacienta mea nouă și bicicletele împreună cu mine se pótă fi transportată acasă.

Lilly fu se înțelege foarte mulțămítóre, mama sa, taica seu fură plini de recunoscință, numai fratele seu se uita cam chioris mormăind că întimplarea ar fi prea, prea „neprevéđută“ — ceea ce eu se înțelege ca om cult — uu auđii.

După ce Lilly era acum legată mai mult timp de pat după ce este sânta datorința a fie-cărui medic să se nisuiască a căsciga distragere morbosului: mă hotărîi ai face ofertă d căsătorie.

Fu-i acceptat fără multe greutăți!

Socrul meu, altcum strict preste măsură are expressa de rință ca praxa mea de „nenorociri“ se o sistez; el ca rebonficare este aplicat a sprijini cununia ce se va serba în August „în modul cel mai sunător!“ Și a-mi aranja și eventuele mele datorii!“... mi-e frică că întocmai ca pre tâlhari, locu

meu de luptă, — terenul de activitate, n'o se mă lase în pace!

Altecum económa mea în 1 Iulie se duce... Indată ce-i comunicaiu logodna întimplată: imi abdisé le moment; așa se vede dintru început a avut cevași contra lui Lilly.

Veđi frate câte nu se mai pot întimpla în decurs de abia 5 luni în un oraș ca al nostru.

Lilly, deși necunoscută: vē salută, la salaturile ei se aclude al vostru comilitone:

Ionel.

Nițu.

O melodie.

*De câte-ori sum singurel
Pe-a gândurilor brațe,
Revoc momentul fermecat
De care par'-că sum legat
Cu mî și mî de ațe...*

*O melodie din trecut
Vibréza la ureche...
C vóce scumpă din demult
Se-'mbie ér, să-i mai ascult
Un cânt fără păreche!*

*Și tot mai clar și tot mai larg
S'apropie vibrarea...
Se — umple sufletul meu ér
De-al ferícirei dulce dar
Ce mi-l'a dat cântarea...*

*Și par-că ér pe brațul meu
Te lași ca mai-'nainte —
Sărut cu drag gurîta ta,
Și nu mai vreau a te lăsa
Te string cu dor ferbinte...!*

*Ah! se te am odată ér
Cum te-am avut iubită...!
Viéța-'ntreagă prad'-ași da
S'o pot, se pot ađi renvia
Ah! clipa, ce-i perita...!*

*In cer ideile se-dau
Pe luptă desperată...
Vibrările se-icâlcesc
Stingându-l glasul cel ceresc
Și — dulcele-mi înceată...*

*Sum obosit... și somnul lin
Pleoapele-mi închide...
Un inger alb, cu ochi de stea
Sē lasă drept 'nainte mea
Și dulce imi — suride...*

*Deapururi înainte-mi stănd
Uit tóte ce-s pe lume...
Mereu privesc acel suris,
Rostind sub farmecul de vis
Scump, dulcele tēu — nume...!*

Alesandru Aciu.

Poesii în proză.

Față'n față în orison sē 'naltă doi munți gigantie. Unul e lungfrau celalalt e Finsteraarhorn. Lungfrau vorbesce astfel vecinului:

— Ce e colo jos? Ce se întiplă sub noi? Póte tu poți privi mai bine jur!

Mi de aní se perd în vecinicie — pentru ei o clipă. In sfârșit Finsteraarhorn își mugește respunsul:

— Nori deși acoper pământul. Dar stăi... așteptă... Trec alte mi de aní — clipă pentru ei.

— S'acum? întrebă din nou lungfrau.

— Acum vēd mai bine. Colo jos totul s'a schimbat. Mări albastre, păduri întunecósē, grămeđi de petrii puse una peste alta. In jur sē mișcă viéța. Ființele acelea micé se invērt acolo jos, carí niciodată n'au fost în stare se mánjască piscurile nóstre.

— Ómenii?

— Da ómenii!

Și ér trece o mie de aní — pentru ei o clipă.

Dar acum?

— Se pare ca și când s'ar mai fi rārit. S'a curățit tot ținutul.

Trec alte mi de aní.

— Ce veđi acum?

— In văile depārtate mai vēd unele pete. Acolo se mai mișcă ceva.

— Dar acum? — întrebă din nou lungfrau după mi de aní.

— Acum pretotindinea e liniște. Orí in cătrāu privesc, totul e curat, totul e alb. Pretotindinea zāpada nóstră, ghiāța nóstră. Viéța a amorțit. Acum tóte's bine pentrucă tóte's liniștite.

— Intradevēr totul e bine. Dar póte am vorbit cam mult bătrēnule. Am mai putea și dormi puțin.

— Intradevēr e vremea. Să durmim. Și dorm munții gigantie și dórme cu ei și bolta seninā-albastră a ceriului preste pământul amorțit pentru vecie.

Pe mare.

Cum blāndă — aurora se 'naltă din valuri de aur avēndu-și vestmintul, și'n valuri jucāndu-se vintul șāgalnic pe valuri imprāștie mārăritare; Așa te inalți și tu dragă in gāndu-mi o mare pustie când singur pe barca-mi zdōbită, stau singur și plāng și mē zbucium.

E negru 'ntunerec... nici stele nici lună.

Nu știu in cătro se mē duc, și că unde mē-aștepti.

E negru întunerec... și-s fără speranță pe barca-mi zdrobită în noaptea profundă.

Mă chemi și departe... departe te ved strălucind în lumină...

Dar brațu-mi e slab și nu pot...

Se-ți dăc un cuvânt de adio nu pot.

La tine s'ajung am voit șacuma te duci?

Atât am luptat în zădar...

Luptatam cu valuri și tu mă-ai văduț și mâna tu nu mi-ai întins... de ghiață-ai rămas.

Ș'acum nici s'erut de adio...!

Dute muri-voi... rămăi tu, eu bine!

In neguri albastre te caut încă dar noaptea mi acopere ochii.

Aș mege departe, spre tine în veci.

Inse puterea mi lipsesce, nu pot.

In juru-mi e noapte... schintee încă o rază în inima-mi arsă, amintire din trecut.

Mai departe, mai departe plutivoi în veci...

Murivoi cântându-ți iubirea-mi...

Trad. de Porumbel.

DE ALE POPORULUI.

— 0 —

Doi câni.

— Fabulă —

Doi frați dela un tată și dela o mamă, din ceva pricină, se pismuêu de mörte, dar nu îndrêsneu ași face rêu unul altuia. Pisma totuși și-o arêtau și se vede, nu din alta, de cât din împrejurarea că: și sumuțau doi câni cei aveau. Pe frați îi despărte numai un gard; câni se lătrau și se hărăiau prin gard și di și nopte și, fiind de-o măsură nici unul nu indresnea să treacă gardul; decî alt rêu nu făceau, decât rumpêu nuelele din gard și făceau larmă continuă, neliniscind pe toți vecinii; apoi amenințările nu încetau.

— Hei, să te pot prinde odată înaintea casei stăpânului meu, că te-aș face puzdări!

— Te prind eu odată pe tine în grădină sau înaintea ușei stăpânului meu, apoi să scii că te călțuesc și-ți pun pielea pe bătă!

Adese-orî ajungeau câni și în liber și erau sumuțai unul asupra celuilalt din ferestă sau din ușa ocolului, dar cu precauțiune... Fiind-că pe dinaintea caselor curgea un pârêuș, curagioși... câni iustigați alergau: unul pe din cöce, celalalt pe din colo de pârêuș și, lătrându-să se petreceau reciproc dela o ușa pân' la ceealaltă, când în colo când în cöce și tot așa, până obosêu și êr alergau la gard, unde êr se amenințeau:

— Ên vère-ți numai labele sau botul prin gard, dacă nuți-mai trebuesc!

— Ei, se pot prinde odată de-o labă a ta, că te asigur, că inveci nu mai calci pe ea!

— Nu mă apropiu se mă abuez cu tine, ca se turbez cumva!

— N'o să mai turbezî, căci esci turbat deja!

— Turbat esci tu!

— Pe tine intr'adevêr se cunosc semnele turbării: esci plin de spume la gură.

— Pe lângă gura spumegată ție și-sa inroșit ochii, de par' că's doi gerateci.

Deosebire n'a fost între acești doi câni. Cearta dintre ei nu sa sfârșit, ci a durat până când sa aprins casa unuia dintre stăpâni și arșind, în flacări au perit și câni.

*

În diaristică veți afla destule casuri analoge: Unii asumuță, alți se tot lătră, se hărăesc; êr se abuează, êr se lătră, dar nu se mușcă, din pricină că: sau nu indresnesc, sau îi despărte gardul... pace inse nu e, până când: *aut... aut...*

Gavril Bodnariu.

Poesii populare.

— Culese de Maria din câmpic. —

Rabdă-te inima mea
Rabdăte nu mă durea,
Rabdă-te sufletul meu
Nu-mă durea așa rêu...
Că de mi durea așa mult...
Cu dîle merg în mormânt.

Auđitam din bătrâni
Că traiul rêu și cu năcas
Scöte ruja din obraz,
Am auđit dar n'am cređut
Până când chiar am văduț,
Căci uitându-me în oglindă
Mi-am văduț fața smolită
De năcas îngălbinită
Făr de vreme îmbătrênită...

Și iară am auđit
Că traiul bun și cu tignelă
Pune ruja la loc iară:
Dă-mi Dömnne și mie un bine...
Să ved ruja și la mine,
Să-mi ved ruja în obraz,
Și scăpată de năcas...
Să-mi ved obraz înflorit
Și scăpată de urêt...

Frunză verde de sasciu
Ne iubim bade în pustiu...
Că io bade-s cununată
Cu uritu greu legată
Nu pociu fi a ta nici odată:
Numa așa aș putea fi —

Dacă tu bade ai posti,
Postul mare, postul greu
Să móră urétul meu. —
— Da mândră mândruluca mea
Dece posturi aş ţinea
Nu-ma să sciu că-ai fi a mea.
Dece posturi şi un ajun
Cu tine se mă cumun. —

De-ar da D-şeu o bólă
Cine-i supărat să móră
Să mor Dómne eu întie
Lumea de min să rămăe.
Să rămăe Lumea-'n foc
Că n'-avuiu nici un noroc... —

Şi să rămăe Lumea-'n pară
Că na-vuiu nici o tigneală
Fără numai amărală...
Să rămăe Lumea-n jar
Că-mio fost de mult amar...
Ba rămăe Lumea rămăe
Rămăe de min' pustie
Că nu mia fost de bucurie...
Fără de mult năcas mie. —

Mă miram ce-mă place mie
Măruţ roşu pe tepsie
Badea înalt care sci serie.
Măruţ roşu pădureţ
Badea-nalt cu pėrul creţ... —

Lucrătórea unui ferar român

Ţiganul şi Românul.

Un ţigan să duce cu un român într'o pădure, ca să-i ajute la tăiatul lemnetlor.

După ce tăiară ce tăiară se puseră la umbra unui copac să se odihnescă şi să îmbuce ceva, că li se făcuse fóme muncind. Pe lângă copacul acela trecea un riu. Ţiganul se uită lung la riu şi apoi oftă.

— Ce oftezi, măi Danciule? il întrebă românul, şi s'au scufundat corabiile?

— Ba nu da 'mi-a aduséiu şi eu aminte, vere, că tocmai aci, lângă riul acesta, a murit bietul tetea de sete. — Dumne-şeu s'el erte. sərmanul!...

— Ce fel a murit de sete lângă riu, mă, or'i esci nebun?

— Aicea, şeu!

— Dar de ce n'a bėut apă ca se nu móră, că dór era apă destulă?

— Apă era, vere, dar veđi că nu avea după ce să bea;

Iuănaș.

Pe valea cu fluturași
 Mere badea Iuănaș
 Să se facă popă 'n Blaș,
 Da zo popă nu se face
 Că gura de fată 'i place,
 Iar' diecel nici așa
 Că-i prea place gurița.
 Cum merea
 Cum dăinuia *).
 — Franzuliță în trei fire
 Unde meri tu mei copile? "
 — „Da mă duc la mănăstire
 Ca se mă 'nvăț la popie
 Ca se 'nvăț la diecie,
 Că venit'o veste 'nțară
 Că ni-a veni păgân iară
 Turc păgân, turc de ocară,
 Pământu se ni-l turcescă
 Pe noi se ne 'npăgânescă.
 Io de-aia m'am socotit
 Ca se mă duc la popit,
 Se 'nvăț slujba creștinescă
 Să 'nvăț limba românescă,
 Să 'nvăț carte și scrisore
 Se scap nêmul din prinsore,
 Că mi greu și de străin
 Ca se mor ca om păgân.“
 Dar mândruța lui grăia:
 De ai milă de copile

*) Cânta

Mai vină și pe la mine
 Că ța trece vremea bine
 Țoi da buze subțirele
 Și din degete inele,
 C'aș vrea să mă 'n creștinesc
 Și cu tin' se mă iubesc.“

Dar voinicu Iuănaș
 Deu grăitu-io grăit:
 Tu mândruță, mândră dragă
 Buzele-ți rupte din fragă
 Gurița
 Ca smeura.
 Și ochii
 Ca strugurii;
 Da iartă mândruță, iartă,
 Că trebe se merg îndată,
 Se 'nvăț limba românescă
 Se 'nvăț legea creștinescă,
 Că păgănu-i din nêmu rêu
 Nu trage la nêmu meu,
 Că-ți ea pita *) dela gură
 Și vitele dela șură,
 Și copii din bordei
 Și te lasă ca se piei,
 Că păgănu-i tot păgân
 N'are milă de creștin,
 Că-i ia casă și moșie
 Și 'l duce la grea robie.

Th. A. Bogdan.

*) Pânea.

Capra și iedul.

— Fabulă —

Intr'un stuf, capra fătase un ied. Fiind iedul încă slăbuț, până va prinde putere s'o pôtă urma, capra a trebuit să rămână lângă el de pază, ca nu cumva să îl răpescă vr'o feară sălbatică. Și fôme și sete a răbdat biata capră, nu numai atunci, ei și după-ce sa imputerit iedul, căci, sburdalnic fiind, alergând și depărtându-se, trebuia să îl caute pre totindenea, cea-ce o consta și ostenele și o reținea de ași cerea de al gurei. Iedul a crescut și a fos întecat până când iată, sa făcut mare — țap. Sprinten și târișor cum era, în turmă nu rămânea nici o capră, nici un țap ne pufnit, ba chiar și strepuns de cornele lui. Nu arare-orî aplica și caprei — mumă câte un ghiout; dar mama-i mamă și tot mamă rămâne: a tot suferit. Intr'o di, pe când capra — mamă, stând la umbră, rumea liniscită, țapul — fiu, se repeși de departe și cu totă puterea îi isbi una bună și sănătôsă în frunte, încât o ameți. Trezită ca după tresnet, capra dișe:

— Alelei, fiuțul meu, dar cum mă poți lovi așa fără milă?!

— Hai, ridică-te și mă lovesce și tu! — dișe țapul.

— Cum să dau în tine, eu mama ta?!

— Așa cum am dat și eu în tine, dacă ți's fiu!

— Pân' ai fost ied, pân' ai supt și pân' a nu te înterca încă me lovii, dar nu-mi căde grelove loviturile tale, căci erau din nepricepere; dar acuma deu...!

— Mai na dar încă una! — dișe și plini.

— Asta-i mulțamita, că-țiam dat viêtă, te-am lăptat și grijit și te păzesc încă și ađi?!

— Pe mine mă păzesci?! Eu mă păzesc pe mine!

Mai na una dacă așa vorbești! Ce-a fost, a trecut!

Capra a rămas clipind des cu ochii; țapul a mers într'altă parte, pufnind și lovind cu cornele pe câte îi stau în cale. Sa întimplat, că țapul a căduț într'o gropă adencă, de unde n'a putut eși; totă turma 'l-a trecut cu vederea și numai biata capră — mamă a stat de pază o di și-o nôpte în marginea gropii și a tot sberat pân' a venit păstorul și, la glasul de desperare a caprei, care nu-i putea da alt ajutor, a dat de el, scoțendu'l abia viu.

* * *

Mulți sunt și între ômeni, cari, în loc de mulțamită și iubire, ajungând etatea bărbăției și se simțesc harnicii a se ținea pe picioarele proprii, își bat și necinstesc mama, care 'i-a născut și păzit de tôte relele. Când unii ca aceia? ajung la năcasuri, cine mai nainte decât mama lor le sare într'ajutor, după câte le dă mâna?! O, mame mame, cari aveți așa fii nemulțamitori!!

Gavril Bodnariu.

CRONICA.

Cât a costat pe Anglia războiul. Ziarele din Londra publică un nou conspect despre cheltuielile Engliterei până acum la războiul din Transvaal. Acesta a costat anume pe Anglia suma de 3 miliarde 605.776.790 franci.

Lucru Prost. În dimineața zilei de 17 Iunie n. s'a găsit deschisă ușa bisericii din Pesac, ér în lăuntru odorele și toate obiectele sfinte respirate în modul cel mai profan în biserică. În turn s'au aflat clopotele împodobite cu panglică în diferite culori. Singură evanghelia a lipsit din biserică, dar și aceea s'a găsit pe perețele casei vecine. Gendarmeria a pornit cercetare contra crâșnicului, care singur are cheile bisericii. Fiind că nu s'a instrăinat nimic din biserică, se presupune că numai vrăjitorii pröste vor fi îndemnat pe făptuitorii încă neeruați se profaneze în modul acesta sfântul locaș al Domnului.

Un nou sistem de telegraf fără sîrme. Diarul „*Matin*” din Paris e informat că colonelul rus Pilonokî a inventat un sistem de telegraf fără sîrme, prin care curentul nu e condus de aer, ci de pămînt. Avantagiul acestui sistem față de al lui Marconi e de 500 orî mai mare, fiind că un curent care prin aer pătrunde de pînă la distanță de 50 metri, condus pe pămînt ajunge pînă la distanță de 550 metri.

Cât trăește omul? O revistă englesă a făcut o statistică pe baza unor date, scriind, că omul trăește cam de 5 orî atîta, cât timp duréză dezvoltarea organismului omenesc (afară de creeri). Cu cât dezvoltarea organismului duréză mai îndelungat, cu atît și viața omului va fi mai lungă. Cea mai extremă viață a omului este la 125 de ani. Revista amintesc, că înainte cu trei ani a murit în localitatea franceză Auberive o femeie cu numele Uranie Durand, care a vețuit 11 guverne: pe Ludovic XVI și VII, prima republică, consulatul, imperiul, Ludovic XVIII, Carol X, Ludovic Filip, a doua republică, a doua împărăție și a treia republică.

O femeie, care nasce elefant. Foi italiene anunță, că în Vigevano trăește o femeie, care e mamă a trei copii sănătoși și care acum de curînd a născut un monstru. Partea de asupra a corpului acetui monstru samănă cu elefantul și la cap are o trompă lungă, ér' partea din jos e parte de trup omenesc. Nou născutul monstru trăește și se află bine. Un profesor dela universitatea din Pavia a plecat la Vigevano, ca să studieze ciudatul nou-născut.

Retragere din afaceri. Cunoscutul tipograf din Bucuresci d-l Carol Göbl s'a retras din afaceri, lăsând stabilimentul ginerelui său D-lui Rasidescu. Cu această ocaziune personalul din atelierele sale i-a făcut o manifestație de dragoste și respect, la care s'au asociat mai mulți autori și persoane cunoscute din societatea bucurescănă. D-l Göbl a dăruit societății lucrătorilor săi 10.000 lei.

Petrecerea de vară din Lechința-săsască aranjată în 14 Iulie a. c. a reușit peste aseptare de bine.

Preot înjunghiat. Se telegrafiază autorităților române, că pe teritoriul cotunei Rădeni nu departe de granița Bucovinei, a fost găsit într'un lan de grău asasinat un preot, după înfățișare în vîrstă de 25—30 ani. Se constată, că nenorocitul preot a fost asasinat prin înjunghiere, deöre-ce presentă 2 rănî adânci în pept și una în cösta dreaptă. După îmbrăcăminte preotul e dintr'un sat din Bucovina. Pînă în present însă nu i-s'a putut stabili identitatea.

Inteligența română din Ciceu-Cristur și jur cu concursul juminei academice va aranja în 21 Iulie st. n. 1901. în comuna Ciceu-Cristur (Csicsó-Kercstur) sub scut sigur Petrecerea de vară. Prețul de intrare: de persoană 2 coröne, în familiă 1 cor. 60 fil.

Suprasolvirile se vor primi cu mulțămîta și se vor cuita pe cale diaristică.

Teatru național. Dela comitetul societății pentru înființarea unui teatru național român, primim următoarea însciițare:

Stimate Domnule.

Banii adunați prin societatea înființată acum 31 de ani cu scopul de a crea un fond, din care cu timpul se fie posibilă înființarea unui teatru național român, a ajuns deja la suma, din care — după părerea bărbaților competenți — se pot începe lucrările pregătitoare pentru întruparea idealului urmărit de aceea societate. De un șir de ani opinia publică românească cu insistență cere aceste lucrări pregătitoare.

În cestiunea această §. 21 din Statutele societății pentru crearea unui fond de teatru român sună așa: „Când fondul societății se va urea la o sumă, din care s'ar putea realiza înființarea teatrului național român, adunarea generală convocată anume spre acel scop, va decide asupra acestei cestiuni.

În vederea motivelor indicate mai sus, comitetul societății pentru crearea unui fond de teatru național român, în ședința sa din 12 Iunie n. a. c., a decis se pună în aplicare paragraful citat din Statutele societății. Astfel în adunarea generală, ce se va ținea ăstan la Șimleul-Silvaniei (Szilágy-Somlyó), în zilele de 1—3 August n., se va pune la ordinea zilei convocarea unei adunări generale cu scopul de a decide asupra înființării teatrului român.

Fiind cestiunea această de mare importanță, ne-am ținut datorii a Vă îndrepta și pe această cale atențiunea D-vöstră asupra ei, rugându-Vă totodată ca se binevoiți a participa în persoană la adunarea generală dela Șimleu, pentru ca se contribuie cu sfatul și votul D-vöstru la rezolvirea norocösă a înființării teatrului român. Dacă însă vö-ar fi imposibil se vö presentați în persoană la adunarea generală amintită și totuși ați dori, ca pörerile D-vöstre în această mare cestiune de cultură românească se fie cunoscute aceloră, cari au se decidă afacerea. Vö rugăm se binevoiți a comunica aceste pörerî în scris comitetului cel mult pînă în 15 Iulie n. a. c.

Vö atragem de altfel încă de pe acum atențiunea asupra împrejurării, că în Anuarul IV al societății pentru crearea unui fond de teatru român, ce se va distribui membrilor în zilele apropiate, se cuprinde și un studiu amănunțit despre înființarea teatrului la Românii din Ungaria și Ardeal.

Din ședința comitetului societății pentru crearea unui fond de teatru român ținută la Brașov în 12 Iunie n.

Cu totă stima:

Iosif Vulcan,
președinte,

Vasilie Goldiș,
secretar.

Convocare.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român își va ținea adunarea sa generală din estan în orașul Șimleul-Silvaniei în zilele de Joi și Vineri, în 1 August n. (19 Iuliu v.) și 2 August n. (20 Iulie v. 1901.

Programa.

Ziua primă Joi 1 August (19 Iulie).

1. președintele deschide adunarea generală la 10 öre.
2. Se aleg doi notari pentru ședința adunării.
3. Raportul general al comitetului societății asupra lucrării sale dela adunarea sa generală din urmă.
4. Se alege o comisiune din 5 membri pentru censurarea raportului general al Comitetului.
5. Raportul cassarului despre starea cassei și peste tot despre averea societății.
6. Se alege o comisiune de 5 membri, care se censureze raportul cassarului.
7. Se alege o comisiune din 5 membri, care în iutelezu §. 5 din statutele societății va câștiga membri fundatori, ordinarî și ajutatori pentru societate.

Propunerea Comitetului de a se convoca în sensul §-lui 21 din Statutele societății pentru anul 1902 o adunare generală anume, care se decidă în cestiunea înființării teatrului național român.

9. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, care se censureze propunerea Comitetului de sub p. 8 și se facă în această cestiune un proiect de rezoluțiune.

10. Se vor ceti discursuri corăspundătoare scopului societății sau de altă materie literară, ce sunt a se însinua președintelui înainte de adunare.

11. Președintele închide adunarea.

II. Ziua a doua Vineri în 2 August (20 Iulie.)

1. Președintele deschide ședința.

2. Să cetesce protocolul ședinței precedente și să verifice.

3. Raportul comisiunii pentru câștigarea membrilor noi.

4. Referada comisiunii despre raportul cassarului și despre averea societății.

5. Referada comisiunii, despre raportul general al comitetului și propunerile acestei comisiuni, făcute în interesul fondului.

6. Raportul comisii exmise pentru de censura propunerea comitetului referitoare la convocarea unei adunări generale în anul 1902, cu scopul de a decide în afacerea înființării teatrului român.

7. Să se decide locul și ziua adunării generale pentru anul 1902.

8. Abdicarea comitetului și alegerea noului comitet pentru alt period de trei ani.

9. Se va alege o comisiune de 3 membri pentru autentificarea protocolului din ședința II.

10. Președintele închide adunarea.

Invităm la această adunare generală a societății pentru „crearea unui fond de teatru național român” pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutatori ai acestei societăți, precum și pe toți binevoitorii ei și sprijinatorii culturale românesci.

Din ședința comitetului ținută în Brașov la 6 (19) Iunie 1901.

Iosif Vulcan, m. p.
președinte.

Vasilie Goldiș, m. p.
secretar.

PROGRAMA

festivităților din prilegiul adunării societății pentru crearea unui fond de teatru român, ce se va ținea estan în Șimleul Silvaniei la 1. 2. și 3. August st. n.

1. In 31. Iulie st. n. a. c.

a) la 21/4 ore d. p. primirea comitetului societății la gara Șimleului. Primirea și încuarterarea oșpeților.

b) la 8 ore sara serată de cunoștință în „Otelul național.”

2. In 1. August st. n. a. c.

a) la 8 ore dem. serviciu divin în biserica gr. cat. română din loc. Respunsurile le esecuta corul teologilor de Gherla.

b) la 11 ore a. m. prima ședință a adunării.

c) la 2 ore d. p. banchet.

d) la 8 ore sara concert și reprezentațiune teatrală. Programa detailată se va publica prin foi și se va distribui în sara reprezentațiunilor la cassă.

3. In 2. August st. n. a. c.

a) la 8 ore dem. a doua ședință a adunării.

b) la 1 oră în di pranz comun a la carte. c. la 3 ore d. p. excursiune la Pădușița Morii: „Vila Ana”. d. sara la 8.1/2 ore petrecere de vară în promenada orașeneasca.

4. In 3. August st. n. a. c.

Excursiuni pre trăsuri în jurul Șimleului.

5. sub durata festivităților visitarea espositiei obiectelor

industrii de casă aranjate de reuniunea femeilor române din comitatul Hunedóra și Sêlagiu.

Nota P. O oșpeți sunt rugați în privința cuarterului a se adresa până în 22 l. c. la d-l. Ioan P. Lazar comptabil la institutul de credit „Silvania” în Șimleul-Silvaniei.

Biroul comitetului aranjator sub decursul festivităților va fi permanent în localitățile institutului de credit „Silvania”

Trenurile sosesc dela Carei la 10¹/₄ ore a. m. dela Cluj la 4³/₄ d. m. dela Orade la 1¹/₂ d. m. și sara la 10¹/₂.

Șimleul-Silvaniei la 9. Iuliu 1901.

Comitetul de primire.

Gâcitură de șach.

— Se pôte deslégă după săritura calului. —

de Maria Cutean.

			In						
			cit	crămî	riți				
		la	do-		dru-	un			
	și	feri-	ța	Dear	noi	Cu	mul		
	Cu		Se	cum	qié-		iu-		
neri	ce		fi	după	fa-		drag	vie-	
lăsat			cem	ce	coim			bit	
tór-	ti-		Am	să	mea		ței	să	
	n'a		lu-		du-		Spre		
avă	Se'n-		foc	ina-	mai		mai	oste-	
ne			in-		Cu			care	
tat	Spre		poi		bim		niți	pri-	
	ci	o-	ne'n		Că'n	să	gân-		
prim	ce-		numai	ne	dul		vim	Ade-	

Gâcitură săritóre

de: Frunză.

T	T	L	E	T	I	A	I	N
O	U	P	N	R	N	T	U	E

Literile acestea astfel să se arangeze ca se dee o devisă românească fôrte bine cunoscută.